

Suomen maakotkat 2000–2002

Tuomo Ollila

Tässä raportissa tarkastellaan maakotkan levinneisyyttä, kannan kokoa ja pesimätulosta vuosina 2000–2002. Aiempia tietoja 1990-luvulta, menetelmää aineiston keräämiseksi sekä maakotkan levinneisyyttä Suomessa on käsitelty Linnut-vuosikirjassa 1999 (Ollila 2000).

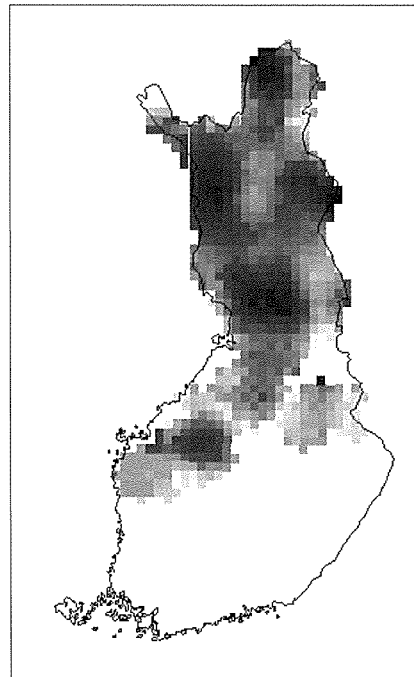
Rekisterissä 381 reviiriä

Vuoden 2002 lopussa maakotkarekisterissä oli 381 reviiriä, joista 366 reviirillä oli todettu ainakin kerran joko onnistunut pesintä tai pesintäyritys vuosien 1993–2002 aikana. Pesintä on onnistunut noiden vuosien aikana kaikkiaan 286 eri reviirillä. Reviirejä, joilla on todettu vain koristeltu pesä on 81, ja asumattomia reviirejä tarkastelujakson aikana oli viisitoista. Vielä tuntemattomat reviiirit huomioiden Suomen maakotkien määrä on hieman yli 400 paria.

Maakotkan levinneisyysalueessa ei ole tapahtunut muutosta. Tunnetuista reviireistä 80 % on Lapin läänissä ja 90 % poronhoitoalueella. Uusia reviirejä on löydetty ensisijaisesti Lapista, mutta ilahduttavasti myös etelämpää, Keski-Suomesta ja Etelä-Pohjanmaalta. Ilahduttavin oli onnistunut pesintä Varsinais-Suomessa vuonna 2001, sadan vuoden tauon jälkeen. Toistaiseksi selittämätön ”kotkatyhjiö” on Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa (kuva 1).

Vaihtopesiä hukassa, vaihtelua pesintätuloksessa vai molempia?

Vuosien 1993–2002 aikana on siis tavoitettu 366 reviiriä, joilla on ollut ainakin pesintäyritys, ja 286 reviiriä, joilla on ollut maakotkan onnistunut pesintä. Kuitenkin esimerkiksi vuosien 2000–2002 aikana pesintä on todettu vuosittain 243–258 reviirillä ja onnistunut pesintä on todettu vain 105–119 reviirillä (taulukko1). Syy siihen, että vuosittainen onnistuneiden pesintöjen määrä on selvästi pienempi kuin



Kuva 1. Maakotkareviirien tiheys Suomessa. Tummillä alueilla tiheys on suurin ja valkoisilta alueilta reviiirit puuttuvat.
Fig. 1. Distribution of Golden Eagle territories in Finland. Dark areas show the highest densities, white areas the absence of territories.

kaikkien niiden reviirien määrä, joilla pesintä on onnistunut, voi olla joko se, että pesintätulos vaihtelee vuosittain paljon tai sitten reviireillä on tuntemattomia vaihtopesiä, joissa pesintä jää tarkastuksissa toteamatta. Todennäköi-

simmin molemmat syyt vaikuttavat tuloksiin.

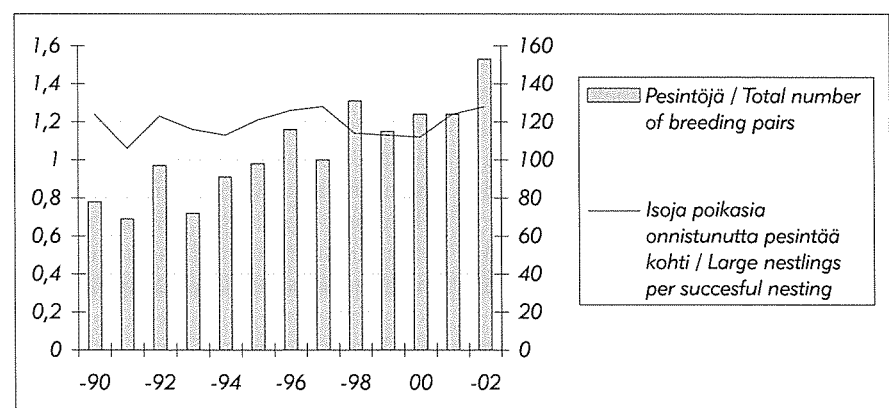
Tärkeimmät maakotkan pesintätulokseen vaikuttavat tekijät ovat pesimäaikaiset sääolot tai jopa ennen pesintää vallinneet sääolot sekä ravintotilanne. (Watson 1997). Näiden tekijöiden merkitys korostuu Suomessa, jossa maakotkista suurin osa pesii varsin pohjoisessa.

Reviireillä tunnetaan nyt keskimäärin kaksi puussa olevaa pesää, mutta hyvin tutkituilla reviireillä määrä on yli kolme pesää. Lähivuosina tarkastustyön yksi keskeinen tavoite onkin vanhojen reviiirien vaihtopesien etsiminen.

Poikasmäärä kasvanut

Maakotkien poikasmäärä vaihteli 1990-luvulla 53–123 poikasen välillä (Ollila 2000). Vuosien 2000–2002 aikana poikasmäärä on kasvanut koko ajan ja oli vuonna 2002 kaikkiaan 152 poikasta (taulukko1).

Suurin vaikutus poikasmäärän kasvuun on ollut tunnettujen ja tarkastettujen reviiirien määrän lisääntymisellä (vrt. kuva 2), mutta erityisesti vuosina 2001 ja 2002 poikastuottoakin oli erittäin hyvä. Kahden poikasen pesiä oli tavallista enemmän. Isoja poikasia onnistunutta pesintä kohti oli 1990-luvulla keskimäärin 1,18 (Ollila 2000), kun



Kuva 2. Maakotkan pesintöjen määrä (oikeanpuoleinen asteikko) ja isojen poikasten määrä onnistunutta pesintää kohti (vasemmanpuoleinen asteikko) vuosina 1990–2002.
Fig. 2. Number of breedings for Golden Eagle (scale on the right) and number of large nestlings per successful breeding in 1990–2002.

vuonna 2001 vastaava luku oli 1,24 ja vuonna 2002 1,28 (taulukko 1, kuva 2). Myös poikasten määrä aloitettua pesintää kohti oli tarkastelu vuosina hieman korkeampi kuin keskimäärin 1990-luvulla.

Vuosien 2001 ja 2002 keväiden sääolot olivat Pohjois-Suomessa poikkeukselliset: leutoa, vähäsateista ja lumi sulii aikaisin. Jänisten määrä oli tavallista suurempi, joten ravintoakin oli riittävästi. Maakotkien pesintöjen onnistumista kuvaavat luvut Ruotsissa ovat vuosien 2000–2002 osalta samanlaisia kuin Suomessa (Hemmingsson, julkaisematon).

Reviiriperusteinen korvausjärjestelmä

Maakotkien porotaloudelle aiheuttamat vahingot on korvattu vuodesta 1998 lähtien paliskunnan alueella olevien asutujen ja poikasia tuottavien reviirien määrän perusteella. Korvausmäärä oli 271041 euroa vuonna 1998. Korvaukset ovat nousseet niin, että vuonna 2002 niiden kokonaismäärä oli 354870 euroa.

Järjestelmän myötä yhteistyö poromiesten kanssa on tiivistynyt ja sen seu-



Suomessa on maakotkia hiukan yli 400 paria. © Mika Honkalinna
Finland holds a Golden Eagle population of just over 400 pairs. © Mika Honkalinna

rauksena on löytynyt viitisenkymmentä uutta reviiriä ja lähes sata uutta pesää vanhoilta reviireiltä

Kiitokset

Kiitokset kaikille maakotkan pesätkastajille jotka ovat vuodesta toiseen

voimiaan säästämättä jaksaneet tarkastaa tunnettuja pesiä ja etsiä uusia.

Summary: Golden Eagles in Finland in 2000–2002

The Golden Eagle's distribution and data for the 1990s have been discussed in the bird annual Linnut-vuosikirja 1999 (Ollila 2000).

By the end of 2002, the number of known territories for the Golden Eagle in Finland with successful breedings or breeding attempts after 1993 reached 366. The total of pairs breeding in Finland is just over 400. Between 2000 and 2002, successful breedings occurred in 105–119 territories, while a total of 243–258 territories were occupied (Table 1). Breeding success is affected by weather conditions and food availability during the nesting season. The actual breeding success is better than suggested by the records, because a number of replacement nests in the known territories remain unlocated.

In 2001 and 2002, breeding success was above the average. In 2002, the number of big young/successful breeding was 1.28.

Compensations are payed for any damage caused by the Eagles to reindeer husbandry. The size of the payment depends on how many territories are occupied each year by Golden Eagles and producing offspring within the area of each herding association. The total amount of damages payed in 2002 was 354 870 euros.

Kirjallisuus

- Ollila T. 2000: Suomen maakotkat 1990-luvulla. – Linnut-vuosikirja 1999:4–7
Watson J. 1997: The Golden Eagle. Lontoo.

Kirjoittajan osoite / Author's address
Metsähallitus, Luontopalvelut
PL 8016
FIN-96101 ROVANIEMI

Taulukko 1. Maakotkan pesintätulos Suomessa 2000–2002.

Table 1. Breeding success of the Golden Eagle in Finland in 2000–2002.

Vuosi – Year	2000	2001	2002
Tarkistettuja reviirejä Number of territories monitored	347	360	379
Onnistuneita pesintöjä Number of succesful breedings	105	105	119
Tuhoutuneita pesintöjä (ilm.) Number of unsuccessfull breedings	19	19	34
Koristeltuja pesiä Number of pairs present at nest that did not lay	119	129	106
Mustia reviirejä Number of territories with no eagles observed	104	106	120
Pesintöjä yhteensä Number of breedings pairs total	124	124	153
Pareja (pesintä+koristelu) Number of territories occupied	243	253	259
Isoja poikasia Total number of large nestlings	118	130	152
Isoja poikasia / onnistunut pesintä Large nestlings per succesful nesting	1,12	1,24	1,28
Isoja poikasia / aloitettu pesintä Nestlings / breeding attempt	0,95	1,05	0,99
Poikasia / pari Nestlings per occupied territory	0,49	0,51	0,59
Asuttuja reviirejä Territories occupied	70 %	75 %	67 %
Pareista pesiviä Pairs breeding	51 %	49 %	59 %
Tuhoutunut Unsuccessfull breeding	15 %	15 %	23 %
Tarkastetuista onnistuneita Successfull / monitored	30 %	30 %	31 %